

в) оцінка впливу множинної злочинності на суспільну небезпеку загальної злочинності.

Таблиця 3

Розподіл засуджених за віком

№ рівня безпеки	Найменування рівня	Групи засуджених за віком				Абсолютна кількість злочинів	Кількість злочинів, у %
		До 25 р.	25-30 р.	30-40 р.	Понад 40 р.		
1	Лікувальні заклади					4	7,0
2	Мінімальний рівень безпеки	2	1			3	5,3
3	Середній рівень безпеки для засуджених вперше	10	13	2		22	38,6
4	Середній рівень безпеки для неодноразово засуджених	11	8	5	3	27	47,4
5	Максимальний рівень безпеки			1		1	2,0
Разом		13	24	8		57	

Література

1. Інформаційний бюлетень Департаменту з питань виконання покарань. – К. – 2010. – № 12.
2. Юридична статистика : навч. пос. / [М.В. Василик, Є.І. Ткач та ін.]. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 440 с.
3. Камлик М.І. Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію / Камлик М.І. – К. : Школяр, 1999. – 480 с.
4. Трофімова Г.Г. Правова статистика : [навчально-метод. посіб. для сам ост. вивч. дисц.] / Г.Г. Трофімова. – К. – 2001. – С. 30–31.
5. Кримінальний кодекс України від 01.09.2001р. // Відомості Верховної ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

Надійшла 16.02.2011

УДК 338.2

І. Б. ФЕДИШИН

Тернопільський національний технічний університет ім.Івана Пулюя

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ НА ОСНОВІ ПРОМИСЛОВИХ КЛАСТЕРІВ

Розглянуто характер та важливість інноваційного процесу, типи взаємодії знання в наукоємних промислових кластерах з метою виявлення їх впливу на регіональний, національний та міжнародні інноваційні системи. Досліджено значимі типи діяльності, відповідний механізм обміну інформацією та важливість колективного знання в сфері інноваційної діяльності в межах виробничого кластеру. Обґрунтовано доцільність застосування кластерного підходу у сфері державного управління промисловою галуззю на регіональному рівні. Досліджено систему знань за допомогою емпіричного спостереження ролі та впливу механізму технологічних знань на еволюцію виробничого кластеру в Україні.

Character and importance of innovation process, types of knowledge interaction in knowledge-intensive industrial clusters are examined in order to explain their impact on regional, national and international innovation systems. Significant types of research, the appropriate mechanism of information exchange and the importance of collective knowledge in the field of innovation within the industrial cluster are investigated. The expediency of the cluster applying approach in public management of industrial sector at regional level is substantiated. The system of knowledge through empirical observation of the role and impact mechanism of technological knowledge on the evolution of industrial clusters in Ukraine is proposed.

Ключові слова: промисловий кластер, технополіс, міжфірмові мережі, кластерна агломерація.

Вступ

Останніми роками проводяться дебати та дискусії про швидкий темп змін в контексті глобалізації і загроз, поставлених перед бізнес-структурами, цілими промисловостями та галузями промисловості України.

Досвід країн, що досягли найвищого розвитку, демонструє, що основа конкурентоздатності країни лежить на регіональному рівні, а рівень добробуту й економічного зростання окремих територій залежить від наявності на них територіальних центрів економічного розвитку — кластерів, технопарків, технополісів.

Протягом багатьох років кластерам, які визначаються як географічна концентрація взаємопов'язаних підприємств і установ в конкретній області [1], надавалася значна увага науковими та політичними сферами. Перетворення та швидкий розвиток промислових кластерів економічної системи суттєво змінило традиційне розуміння конкурентоздатності галузі, що змушує урядову політику та

економіку зосереджуватися не лише на великих промислових підприємствах.

Теоретичні, методичні й практичні питання використання кластерного підходу до розвитку галузей народного господарства активно досліджувались як вітчизняними вченими (О. Амоша, І. Бакушевич, Н. Внукова, М. Войнаренко, В. Горник, В. Золотарьов, Д. Карамішев, Л. Козак, М. Латинін, В. Новицький), так і зарубіжними науковцями (М. Белл, М. Албу, Д. Кібл, А. Леш, М. Лендсел, М. Портер, С. Розенфельд, Ф.Вілкінсон, Е. Дж. Фезер, В. Фельдман, М. Енрайт та ін.).

Конкурентоспроможність країни слід розглядати через призму міжнародної конкурентоспроможності не окремих її фірм, а кластерів — об'єднань структур різних галузей, причому принципове значення має їх здатність ефективно використовувати внутрішні ресурси. Проаналізувавши конкурентні можливості більше 100 галузей в десяти країнах, М. Портер прийшов до висновку, що найбільш конкурентоздатні транснаціональні компанії зазвичай не розкидані безсистемно по різних країнах, а мають тенденцію концентруватися в одній країні, а іноді навіть в одному регіоні країни. [2]

В країнах-членах Організації економічного співробітництва і розвитку та Європейського Союзу при розробці кластерно-орієнтованої економічної політики переважно використовується концепція «інноваційного середовища» та «узгодженої конкуренції», які, в свою чергу, базуються на теорії «асоційованої економіки». Принципу вільної конкуренції та максимальної автономії підприємництва протиставляється думка, що підприємства не можуть займатися як бізнесом, так й інноваціями в ізоляції. В концепції Портера головним для розповсюдження інновацій розглядається розвиток конкуренції, навіть між взаємопов'язаними фірмами, що входять в кластер. Теорії «інноваційного середовища» та «узгодженої конкуренції» розглядають в якості головного фактору розвитку сучасного виробництва, знання та обмін ними як в межах окремих кластерів, так і в межах регіонів і країни в цілому. Виходячи з такого підходу у сучасній інноваційній теорії в центрі аналізу інноваційних процесів знаходиться стратегічне поведіння й альянси фірм, так само як взаємодія й обмін знаннями між фірмами, дослідницькими інститутами, університетами й іншими організаціями. При цьому інновації і зростання виробничих можливостей розглядаються як динамічний соціальний процес, що розвивається найбільш успішно в мережах, в яких існує інтенсивна взаємодія.

Інноваційна модель є єдиною перспективною моделлю розвитку економіки України. Особливо це стосується промислового комплексу, який потребує найшвидшого реформування, оскільки останнім часом виробники почали втрачати зацікавленість у підвищенні рівня конкурентоспроможності власних господарств через відсутність прозорого механізму функціонування цієї галузі. Мова йде перш за все про низьку інноваційну діяльність підприємств в умовах економічної та політичної нестабільності, що ставить під загрозу конкурентоспроможність всієї промислової галузі України. Кластерні ініціативи складають новий вектор економічного зростання, в першу чергу у регіонах з високою концентрацією виробничих та обробних підприємств. Як показує досвід кластерного підходу за кордоном, саме в межах кластерів найбільш ефективно вирішуються питання, пов'язані з забезпеченням конкурентоспроможності підприємств та їх розвитку на базі інновацій.

Основний розділ

Загальновідомими прикладами кластерного підходу у світі є силіконова долина (Каліфорнія, США), силіконове болото (Кембридж, Великобританія), долина техніки (Албані, США), фінський Морський кластер (Фінляндія) [3], „Пластикова долина” (м.Тарнув, Польща), Масачусетський мультимедійний кластер, Каліфорнійський кластер із виготовлення вина, італійський взуттєвий кластер, „Даедук” (Південна Корея), „Софія і Гренобль” (Франція), „Лубен” (Бельгія) та інші. [4]

В Україні найбільш відомим є Хмельницький будівельний кластер, який об'єднує 30 підприємств будівельної індустрії області. Відмінною особливістю цього кластеру є його транскордонний будівельний проект, який здійснюється за програмою польсько-українського співробітництва у рамках ЄС. У Херсонській області формується перший в Україні транспортно-логістичний кластер, в якому використовується розташування Херсонщини саме на морі з пріоритетним розвитком портового та рекреаційного господарств. В Україні існує близько 25 діючих та створюється 50 потенційних кластерів. Слід відмітити, що на території Криму діє Асоціація стійкого розвитку Севастополя "Аура", яка стала своєрідним кластер-інкубатором і мега-кластером "Севастополь". [5]

Багато досліджень розглядають динамічний розвиток промислових кластерів з різних ракурсів. Серед досліджень з вивчення інноваційних процесів всередині промислових кластерів можна виділити ті, які стверджують, що є кластери, які продукують знання (наукові парки) та наукоємні виробничі кластери розвинених країн. Слід зазначити, що виробничі кластери у країнах, що розвиваються мають відмінні характеристики в порівнянні з виробничими кластерами індустріально розвинених країн. Для виробничих кластерів у країнах, що розвиваються, зокрема і України, характерним є спрямованість їх стратегії на імітацію ніж інновацію, і більш орієнтованою на ринок, ніж технологічно керованою. Крім того, знання, зосереджені в кластері зазвичай не відносяться до нової технології чи продукту, але фокусуються на останніх фазах процесу нововведення, а саме на детальній розробці, тестуванні, ре-дизайні та виробництві.

Дуже мало відомо про переміщення знань щодо інноваційної діяльності на регіональному рівні та динаміці інноваційних мереж поряд з появою міжфірмових мереж. Дослідження літератури дозволило

зрозуміти, що найбільше уваги авторами приділяється науково-дослідним і дослідно-конструкторським розробкам (далі НДДКР), впровадженню інновацій та їх комерціалізації у виробничих системах, проте недостатню увагу надано питанню обміну інформацією та знаннями у промислових кластерах із закордонними суб'єктами промислової діяльності. Тим не менш, дослідження повинні фокусуватись на активній і реальній спроможності промислових кластерів до генерування та розповсюдження знань та інформації, їх відкритість для зовнішніх джерел, а не тільки виробничих систем [6]. Однією із пріоритетних особливостей промислових кластерів повинна бути зовнішньоекономічна діяльність, і більш важливою, ніж стабільне накопичення коштів від зовнішньоекономічної діяльності є динамічний обмін інформацією та знаннями у сфері інновацій та спеціалізації.

Існує принципова відмінність між знаннями системи і системи виробництва, що дозволяє приділити більше уваги міжфірмовим мережевим структурам, потоку знань і кращому розумінню технологічного динамізму та конкурентоспроможності кластерів. Потрібно враховувати, що знання всередині мережі індустріального кластеру розповсюджуються нерівномірно і вибірково.

Враховуючи, що місцеві органи влади відіграють важливу роль у розвитку кластерів, виникає проблема існування промислового кластера на території декількох областей та обмеження ресурсів. Як тоді правильно обрати цілі діяльності і в той же час забезпечити можливість диверсифікації, що б зробило регіон менш вразливим до нестабільності економіки (вужька, широка спеціалізація)?

Це може бути визначено як "дилема політики" регіональної влади, яка, з одного боку, бажає сприяти кластерам, а з іншого боку, не хоче задовольняти інтереси певних секторів за рахунок інших. Всередині промислового інноваційного кластера є два типи впливових факторів; регіональні органи влади та приватні особи / організації, які є взаємодоповнюючими та взаємозалежними. Ціллю активної політики мали би бути кластери, які виявилися стійкими та стабільними, а не намагання створити абсолютно нові кластери.

Кластерна політика промисловості перш за все повинна бути адаптована до конкретних передумов і цільової стратегії регіону. У більш загальному плані інноваційна і кластерна політика переходить три етапи – від акценту на фізичному капіталі (інфраструктура), фінансування НДДКР – до нематеріальних аспектів, пов'язаних з людським капіталом (знання, освіта, професійна підготовка) та інформаційним капіталом (міжфірмові мережі).

Оскільки розповсюдження інформації має важливе значення для ендogenous зростання промислових кластерів, а також важливим є аналіз та відстеження змін у часі, повинно мати місце визначення шляхів розвитку і поширення техніко-виробничих і маркетингових знань у промисловому кластері, вироблення основного акценту на ролі фірми-лідера в динаміці кластера. При цьому, такі питання потрібно вирішувати. Як змінюються канали отримання та розповсюдження інформації та отримання знань фірми-лідера з еволюцією промислових кластерів? Як ці зміни впливають на динамічний розвиток промислових кластерів?

Більшість менеджерів і директорів промислових підприємств стикаються з проблемами, маючи справу з інноваціями, вважаючи цю сферу доволі складною. Деякі підприємства добре справляються з потенційно ризиковим місцем на ринку та технологічними змінами, тоді як інші зазнають краху, зустрічаючись з ними.

За своєю суттю важко планувати формування кластеру на основі інновацій. Інноваційний процес тягне за собою невизначеність, причому не тільки технічну, але й нестабільність ринку. Планування кластерів у цьому середовищі є вкрай ризикованим і невизначеним.

Відповідальність за продукцію, особливо нову, часто лягає на технічний персонал відділів розробок і досліджень, які частково ізольовані і не прив'язані до маркетингової діяльності. Якщо ж існує центральна потужна маркетингова стратегія, то зникає зв'язок із центром НДДКР. Виробничим підприємствам не треба відноситись до нових продуктів і технологій спекулятивно.

Поряд з конкуренцією є ще й інші фактори, які впливають на розвиток кластерів. Одним з таких факторів є економіка агломерацій, яка простежується в промислових кластерах. Так, підприємства, які знаходяться близько один від одного, зменшують витрати на транспортування продукції і сировини, а також отримують доступ до кваліфікованих кадрів. Економіка агломерацій також може посилити конкуренцію, яка стимулює обмін інформацією, знаннями і технологіями між взаємопов'язаними фірмами в кластерах. В свою чергу, обмін технологіями між фірмами призводить до нового зростання підприємства, а отже загального розвитку кластера.

Особисті стосунки також часто є вирішальним фактором для розвитку промислового кластера. Така форма співпраці особливо важлива для малих, спеціалізованих фірм, які мають достатню гнучкість для того, щоб заповнити нові ринкові ніші, представляючи готову продукцію, або технологічні інновації. Географічна близькість на всіх етапах виробничого процесу, таких як постачання, виробництво обладнання, зборка, розподіл і робота з безпосереднім покупцем, дає можливість співпрацюючим підприємствам швидко запроваджувати нові технології та інноваційні підходи, цим самим підвищувати загальну ефективність виробничого процесу.

Спеціалізація учасників кластера дала би можливість поглибити поділ праці і підвищити ефективність виробництва. Приклади успішного розвитку кластерів інноваційного типу можна знайти в

економіках багатьох високорозвинутих країн.

Сучасні умови господарювання та новітні тенденції й підходи у сфері державного управління розвитком регіонів і регулюванням економічних процесів в Україні обумовлюють необхідність використання більш ефективних та інноваційних методів управління економічними процесами на регіональному рівні із застосуванням кластерного підходу. Кластер як форма кооперації виробництв на певній території із застосуванням інноваційних технологій та поєднаних процесом створення єдиного кінцевого продукту повинен отримати ширше практичне застосування в умовах державної економічної політики.

Висновки

На сучасному етапі розвитку добре скоординованої і всеохоплюючої системи управління інноваційними процесами в Україні поки ще не існує. Найважливішою функцією держави є інформаційне забезпечення споживачів і розроблювачів технологій. У даний час відбувається як трансформація державної інформаційної системи, так і поява альтернативних систем в інноваційній сфері. Централізована частина інформаційної системи, що існує за рахунок держбюджету, зведена в даний час до мінімуму.

При формуванні нової моделі національної інноваційної системи, одну з ключових ролей повинні відігравати промислові інноваційні регіональні системи (кластери), які забезпечать горизонтальні і вертикальні зв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності, сприятимуть прискоренню трансферу знань і дифузії технологій.

На даний час існують такі проблеми в існуванні та розвитку кластерів:

- недостатня якість і доступність транспортної та інженерної інфраструктури;
- недостатній рівень організаційного розвитку кластера, включаючи відсутність практики стратегічного планування розвитку кластера;
- відсутність системи ефективних інформаційних комунікацій між учасниками кластера;
- слабка регіональна ініціатива;
- слабка поєднання промислової, регіональної, наукової та освітньої політики;
- нечітка концепція існування промислової агломерації та локальних ресурсів;
- обмежений доступ до закордонних ринків та низька взаємодія з ними в сфері отримання знань щодо інноваційної діяльності.

Пріоритетними напрямками розвитку промислового виробництва на найближчу перспективу мають бути: розвиток високотехнологічного і наукомісткого виробництва; впровадження високих технологій в промисловості, зв'язку та телекомунікаціях; технологічне відновлення паливно-енергетичного комплексу; перебудова і модернізація транспортної інфраструктури. Також треба активізувати розвиток логістики, галузі зв'язку і телекомунікацій.

Значення кластерів передбачає нові дії для уряду на національному та регіональному рівнях. У глобальній економіці стабільна макроекономічна політика є необхідною, але недостатньою. Більш впливовою і незмінною є політика уряду на мікроекономічному, аніж на макроекономічному рівні. Кластерний підхід фокусується в основному на ролі місцевих суб'єктів (місцевих / регіональних органів влади) в економічній політиці, спрямованої на інноваційну їх спрямованість. Регіональна влада повинна відігравати виняткове значення в процесах кластеризації, оскільки тільки вона здатна врахувати інтереси всіх сторін, формуючи кластер як неспонтанну кооперацію учасників і технологій, гармонізуючи комерційні і соціальні завдання, досягаючи тим самим регіонального консенсусу.

Підтримка підприємств та ціле направлені політичні заходи сприяли би кооперації в сфері розповсюдження та обміну інформацією щодо інноваційної діяльності на регіональному рівні. Концепція регіональних кластерних систем призводить до кращого розуміння ролі інституційної наукової та інформаційної інфраструктури в підтримці місцевих знань щодо їх інноваційної діяльності і це повинно стати основним щодо визначення вектора політики в цьому процесі. Поширення і застосування знань можна стимулювати і зміцнювати у всіх регіонах. Найбільша їх ефективність буде там, де наявні університети та інші науково-дослідні установи, наукові парки, інноваційні центри, установи передачі технологій і освітні установи, виробничі підприємства. Важливою умовою є розробка тісних взаємозв'язків всередині кластеру. Необхідним є також на регіональному рівні стимулювання діяльності установ, які б підтримували інноваційну спрямованість як кластерів загалом, так і промислових підприємств, які до них відносяться, зокрема венчурних компаній, регіональних агентств розвитку. Необхідною є співпраця місцевих органів влади та бізнесових структур. Що стосується політичної складової, то регіональні промислові інноваційні системи (кластери) є суттєво залежними від втручання місцевої влади щодо надання фізичного капіталу (НДДКР та освітньої інфраструктури), доступі до технологій або продуктів, розроблених іншими галузями (наприклад у воєнній сфері), котрі мають самостійне значення і можуть застосовуватись у цивільних цілях. Ці заходи дали би поштовх вищезазначеним відносинам, а також мали б позитивний ефект для розвитку людського потенціалу та сприяння формуванню соціального капіталу.

Нестабільне економічне і політичне середовище України вимагає різних підходів до управління виробничими та інноваційними процесами. Міжнародні інвестори та регіональні підприємства промисловості очікують стабільності економіки та політики, можливості розвитку та безперешкодної

діяльності.

Першим кроком у розгляді виробництва в турбулентному середовищі є ретельний аналіз державної і регіональної політики, бізнес-культури. Другим етапом є розуміння потреб країни, її можливостей, макрота мікроекономічного розвитку.

У невизначеному середовищі нові ініціативи слід заохочувати, оскільки в таких умовах важко точно передбачити кінцевий результат, передумовою якого є використання та адаптації знань.

Інноваційні системи не є статичними. Вони розвиваються з плином часу у відповідь на зміни в соціальній, економічній і політичній сферах. Застосування промислових інноваційних регіональних систем має еволюційний підхід: зміни в компонентах системи (організації та установи) призводять до появи нових взаємодій та інноваційних процесів. Цей еволюційний аспект інновацій призводить до неоднорідності в різних секторах, регіонах і країнах. Тому важливо зрозуміти необхідність мікроструктур, а також зв'язку між мікро-і макроструктурами з метою більш ефективної адаптації і підтримки перетворення знань у вартість.

Тому важливим є кластерний аналіз для виявлення тих галузей економіки, в якій регіон має порівняльні переваги, і розробити короткострокові і довгострокові стратегії для зростання регіональної економіки. Розширення регіонального процвітання досягається шляхом створення сприятливих умов для розвитку цих кластерів. Сприяння розвитку промислових кластерів було би порівняльною перевагою, беручи до уваги те, що обсяг виробництва, продуктивність та зростання кластерів в даній сфері є реальними та потенційними. Ці кластери є і були би двигунами для цілої економіки України.

Отже, основними векторами стимулювання розвитку промислових кластерів є:

- стимулювання інновацій, взаємодії всередині кластера в області НДДКР і розвиток механізмів комерціалізації новітніх технологій;
- створення промислових парків і технопарків як інфраструктури для розвитку кластерів;
- розробка стратегії розвитку кластеру та плану заходів щодо її реалізації, що включає розробку набору кластерних проектів і заходів, спрямованих на формування сприятливих умов розвитку кластеру;
- створення інженерних центрів із впровадження інновацій;
- проведення аналізу структури кластеру;
- встановлення ефективної інформаційної взаємодії між учасниками кластеру, обмін знаннями;
- побудова і сприяння механізмів субконтрактації;
- реалізація колективних маркетингових проектів і сприяння виходу підприємств на зовнішні ринки;
- зниження адміністративних бар'єрів;
- розробка законодавчої бази;
- сприяння регіональної влади щодо виділення земельних ділянок для розвитку інфраструктури.

Промислові підприємства в рамках кластера повинні мати сильну взаємодію. Потік товарів і послуг між географічно зосередженими підприємствами чи фірмами є інтенсивніший ніж потік між відділеними структурами економіки. Поняття промислового кластера відрізняється від класичного визначення сектора промисловості (наприклад, будівництво, виробництво послуг і т.д.), оскільки воно представляє весь ланцюжок створення вартості в промисловості в широкому сенсі від постачальника до кінцевих виробників, у тому числі послуг, що забезпечують підтримку спеціалізованої інфраструктури. За рахунок близького розміщення, підприємства мають можливість отримувати інформацію, обмінюватися вхідними знаннями, що створює "колективну" перевагу, чого одиночні підприємства не змогли би досягти. Кластеризація полегшує співпрацю для подолання спільних проблем та перешкод. Цього можна досягнути безпосередньо формуванням галузевих асоціацій або побічно, через регіональне законодавство. Загальні цілі та географічна концентрація і взаємодія призводять до розвитку спеціальних знань, інститутів та альянсів в рамках кластерної агломерації регіону.

Зосередження уваги на кластері не означає, що економічне процвітання буде обмежуватися тільки тими галузями промисловості, які залучені в кластері, не припускаючи розвиток та стимулювання інших галузей промисловості. Слід підкреслити, що кластери, для яких НДДКР є необхідними, вимагають також значних інвестицій та затрат. Таким чином, кластеризація промисловості України не повинна зосереджуватись виключно на власних ресурсах і бути замкненою, але взаємодіяти із закордонними інститутами, інвесторами. Кластерний підхід дає можливість максимально підвищити ефективність державної політики та інвестицій, зосередивши зусилля в першу чергу на регіональних економічних факторах впливу, пріоритетах держави.

Література

1. Michael E. Porter, «Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors» Publisher: Free Press; 1 edition (1998) 397 p.
2. Портер М. Международная конкуренция; под. ред. В.Д. Щетинина [пер. с англ.] / Международные отношения, 1993. – 896 с.
3. Бублик С.Г. Концепція стратегії розвитку інтелектуального потенціалу України / С.Г. Бублик, С.І.

Здіорук. – К. : НІСД. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/Table/3006006/ConceptSID.ppt. 23.01.2008 р.

4. Бойко Л.І. Кластери як одна із ефективних форм співробітництва / Л.І. Бойко, С.В. Кудря. – Економічний простір. – 2009. – № 22/1.

5. Будущее экономики – в кластерных формированиях // Деловой вестник. – 2008. – № 6.

6. Bell, M. and Albu, M. Knowledge Systems and Technological Dynamism in Industrial Clusters in Developing Countries, World Development, 27/9 (1999).

Надійшла 16.02.2011

УДК 658.152

В. М. ХОБТА, М. В. ПОЛУЯНОВА

Донецький національний технічний університет

МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТАРИФІВ НА ПОСЛУГИ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Розглянуті і узагальнені особливості впливу мотиваційних аспектів основних суб'єктів у галузі централізованого теплопостачання на політику формування тарифу. Запропоновані рекомендації щодо усунення основних недоліків в законодавчій і нормативній сферах житлово-комунального господарства України.

The considered and generalized features of influence of motivational aspects of basic subjects are in industry of centralized heat supply on the policy of forming of tariff. The offered recommendations are on the removal of basic defects in the legislative and normative sphere of housing and communal services of Ukraine.

Ключові слова: тарифна політика, мотиваційна політика, централізоване теплопостачання.

Вступ

Основними складовими характеристики діяльності підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ) на сучасному етапі є збитковість, зношеність основних засобів, значні дебіторська і кредиторська заборгованості, недостатність оборотних коштів, непривабливість для зовнішніх інвесторів. Як наслідок цього істотно відставання галузі в темпах проведення ринкових реформ, неможливість забезпечити задовільну якість послуг, що надаються. Відсутність фінансових ресурсів навіть для простого відтворення основних фондів призводить до численних аварій, які відбуваються все частіше, а їх наслідки стають все серйозніше. Українське житлово-комунальне господарство значно деградувало упродовж останніх п'ятнадцяти років [1], що вимагає ретельного опрацювання основних аспектів з його реформування.

Ключовою складовою ефективною діяльності підприємств житлово-комунального господарства є збалансована тарифна політика, здатна задовольнити інтереси усіх суб'єктів відношень на цьому ринку. Проте самі відношення вивчені недостатньо. У зв'язку з цим, вивчення механізму функціонування підприємств ЖКГ з точки зору взаємозв'язку і взаємозалежності інтересів учасників процесу набирає свою актуальність. Для цього необхідною умовою виступає виділення інтересів цих суб'єктів, а також вивчення регулювання їх мотиваційної політики.

Загальними положеннями політики управління мотиваційними процесами на підприємстві, питаннями мотивації займалися такі автори, як Мескон М.Х. [2], Венделін А.Г. [3], Кондрат'єв О. В. [4].

Вивченням питань, враховуючих специфіку діяльності підприємств ЖКГ, питаннями тарифної політики цієї галузі займалися Полуянов В.П. [5], Інякін В.М. [6], Кравцова Л.В. [7] та інші.

В той же час, недостатньо проробленим залишається механізм впливу мотивації суб'єктів ринку послуг централізованого теплопостачання на результати діяльності підприємств галузі.

Постановка завдання

Метою роботи є обґрунтування пропозицій з мотивації суб'єктів ринку послуг централізованого теплопостачання для узгодження їх інтересів через тарифну політику.

Результати дослідження

Розвиток ринку житлово-комунальних послуг потребує поглиблених наукових досліджень з розробкою ефективного механізму погодження економічних інтересів усіх учасників процесу, яким повинен стати механізм мотивації впровадження об'єктивно обґрунтованих тарифів на послуги, зокрема теплопостачання.

Вивчення понять потреби, мотиву, стимулу, інтересів дозволило визначити мотивацію як сукупність потреб, що визначають мотиви поведінки усіх учасників процесу, які спонукають до діяльності із задоволення їх інтересів. При цьому мотивація як функція управління виступає не лише як інструмент узгодження інтересів, але і виконує роль регулюючого механізму [7].

Для того, щоб чіткіше представити роль мотиваційних процесів в житлово-комунальному господарстві, необхідно визначити суб'єкти відношень галузі, їх інтереси, а також взаємозв'язок і взаємозалежність цих інтересів. Аналіз діяльності ЖКГ показав, що суб'єктами процесу формування тарифів